

ABSTRAKT

Východiska: V posledních letech nabírají na popularitě nové zahřívané tabákové výrobky IQOS a glo, které se na českém trhu začaly objevovat před třemi lety. Jedná se o vzhledově atraktivní zařízení, u kterých oproti běžným cigaretám nedochází ke spalování, nýbrž zahřívání tabáku na teplotu 350 °C. Informace o tom, jak jsou tato zařízení pro zahřívání tabáku užívána, přináší několik zahraničních studií, avšak v České republice je dat o tomto fenoménu nedostatek.

Cíle: Hlavním cílem práce bylo popsat vzorce užívání zahřívaných tabákových výrobků u dospělých uživatelů v České republice. Dílčími cíli výzkumu bylo zjistit, jaké jsou motivy k užívání zahřívaných produktů, jaký je charakter užívání, tj. doba užívání, denní spotřeba náplní, změna návyků běžného kouření. Dále bylo záměrem zmapovat v jakých situacích je zahřívaná tabák nejvíce užíván a jak u uživatelů probíhá technická údržba zařízení.

Metody: Sběr dat byl realizován pomocí kvantitativní metody nepravděpodobnostního výběru, a to metodou samovýběru prostřednictvím online dotazníku distribuovaného skrze vybrané online kanály (webové stránky, fóra, sociální sítě). Výzkumný soubor tvoří 198 respondentů, z nichž se ve 182 případech jedná o uživatele zařízení IQOS a v 16 případech o uživatele zařízení glo. Po sběru dotazníků byla data zanalyzována ve statistickém programu R 4.02, kde byly provedeny analýza četností, sumární statistiky a série kontrolních analýz.

Výsledky: K užívání zahřívaných tabákových výrobků respondenty motivovala především absence zápachu, subjektivně vnímaná nižší rizika z kouření, přátelé a možnost užívání uvnitř restaurací. Z analýzy dat vyplynulo souběžné užívání zahřívaných tabákových výrobků s běžnými cigaretami. Byly identifikovány specifické situace, v nichž se zahřívaný tabák užívá, jako například užívání doma, s přáteli, při konzumaci alkoholu, nebo v restauracích. Dále byl díky studii popsán charakter užívání zahřívaného tabáku, včetně denní spotřeby, jejíž hodnota je v necelých 13 náplní za den. K technické údržbě zařízení přistupuje velká část respondentů spolehlivě a po vizuální stránce si ho výrazně neupravuje.

Závěr: Práce se řadí mezi první kvantitativní studie na území České republiky. Do budoucna je zapotřebí zvyšovat zájem o průzkum užívání tohoto typu tabákových výrobků, neboť počet jejich uživatelů od objevení na trhu stále stoupá. Vzhledem k nedávnému zákazu mentolových cigaret lze očekávat, že řada kuřáků začne zařízení pro zahřívání tabáku z tohoto důvodu užívat a bylo by zajímavé téma vzorců užívání podrobit dalším výzkumům. Získané informace mohou dále posloužit k vytváření regulačních opatření pro tyto tzv. nové tabákové výrobky.

Klíčová slova: zahřívaný tabák, závislost, IQOS, glo, vzorce užívání